

Social- och hälsovårdsutskottets betänkande nr 18 om regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av sjukförsäkringslagen samt av lagar som har samband med den

Riksdagen remitterade den 8 juni 1992 regeringens proposition nr 85 med förslag till lagar om temporär ändring av sjukförsäkringslagen samt av lagar som har samband med den till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet avgivit utlåtande i saken till social- och hälsovårdsutskottet. Utlåtandet (GrUU 12) ingår som bilaga till detta betänkande.

Utskottet har hört regeringsrådet Tuulikki Haikarainen, biträdande avdelningschefen Marita Liljeström och yngre regeringssekreteraren Pekka Humalto vid social- och hälsovårdsministeriet, budgetrådet Pertti Tuhkanen vid finansministeriet, byråchefen Hannu Häyry vid folkpensionsanstalten, chefen för hälsovårdsärenden Matti Laiho vid Finlands Stadsförbund, chefekonomiplaneraren Sinikka Huhtala vid Suomen Kunnallislitto, sektionschefen Erik Nylund vid Finlands svenska kommunförbund, juristen Johan Åström vid Arbetsgivarnas i Finland Centralförbund, socialpolitiske ombudsmannen Markku Koponen vid Affärsarbetsgivarnas Centralförbund, socialsekreteraren Markku Toropainen vid Finlands Fackförbunds Centralorganisation, ekonomiskpolitiske sekreteraren Martti Luukko vid Tjänstemannaorganisationernas Centralförbund, sekreteraren för sociala frågor Kai Libäck vid Akava, socialsekreteraren Veikko Simpanen vid Finlands Tekniska Funktionärsorganisationers Centralförbund, sektionschefen Kaarina Knuuti vid Centralförbundet för Lant- och Skogsbruksproducenter (MTK), doktorn Juhani Leikola vid Finlands Röda Kors och verkställande direktören Reijo Kärkkäinen vid Finlands Apotekarförbund.

Regeringen föreslår att stadgandena om uträkning av dagpenningen enligt sjukförsäkringen och rehabiliteringspenningen av statsekonomiska orsaker skall ändras så att dagpenningen enligt sjukförsäkringen sänks enligt index för 1992. Den försäkrades självrisktid ökar från sju till nio dagar. Den procent enligt vilken dagpenningen bestäms föreslås bli ändrad från 75 till 70 och på de högsta nivåerna från 45 till 40. Ändringen inverkar också på moderskaps-, fa-

derskaps- och föräldrapenningen samt på specialvårdspenningen. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 september 1992.

Vidare föreslås att ersättningsprocenten för läkemedel, salvbas och kliniska näringspreparat, som ersätts till 50 procent, skall ändras till 40. Enligt förslaget skall sjukförsäkringsersättning inte längre gälla handköpläkemedel med vissa undantag. Finlands Röda Kors skall få rätt att sälja koagulationsfaktorpreparat som kan betraktas som läkemedel, och dialysvätskor skall få distribueras direkt från hälsovårdscentraler eller sjukhus till dem som behöver sådana.

Förslaget innebär att uppskattningsvis 230 miljoner mark kan sparas in i sjukförsäkringsutgifter 1992. Propositionen hänger samman med andra tilläggsbudgeten för 1992.

Enligt grundlagsutskottets utlåtande försvagar regeringens proposition det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet i och med att det ingriper i villkoren för den lägsta dagpenningen enligt sjukförsäkringen och den lägsta rehabiliteringspenningen. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår därför att de stadganden som innebär en försämring av villkoren för sjukdagpenning och rehabiliteringspenning skall strykas.

Enligt vad utskottet erfarit kan största delen av de inbesparingar som ändringen av läkemedelslagen syftar till bättre uppnås genom ändring av statsrådets beslut om läkemedelstaxan och därför föreslår utskottet att förslaget till lag om ändring av läkemedelslagen skall förkastas.

Social- och hälsovårdsutskottet *företsätter* att regeringen inte vidtar fler åtgärder för att sänka sjukförsäkringsersättningsnivåerna.

Av de orsaker som anförs ovan och i propositionens motivering föreslår social- och hälsovårdsutskottet vördsamt

att det andra lagförslaget skall förkastas och

att det första och tredje lagförslaget skall godkännas sålydande:

1.

Lag

om temporär ändring av sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras temporärt 5 a §, 9 § 1 och 2 mom. och 16 § 1 mom. (*utesl.*) sjukförsäkringslagen av den 4 juli 1963 (364/63),
dessa lagrum sådana de lyder, 5 a § i lag av den 31 december 1987 (1286/87) samt 9 § 1 och 2 mom. och 16 § 1 mom. i lag av den 31 december 1991 (1714/91), (*utesl.*) som följer:

5 a, 9 och 16 §§
(Såsom i regeringens proposition)

19 §
(*Utesl.*)

Ikraftträdelsestadgandet
(1 mom. såsom i regeringens proposition)
Stadganden i 16 § i mom. skall tillämpas på
dagpenning som hänför sig till tiden efter ikraft-
trädandet (*utesl.*). De belopp som nämns i 16 §
anses motsvara den allmänna lönenivån 1992.

3.

Lag

om temporär ändring av (*utesl.*) 14 § (§ *utesl.*) lagen om rehabiliteringspenning

I enlighet med riksdagens beslut
(*utesl.*)
fogas temporärt till 14 § lagen den 27 mars 1991 om rehabiliteringspenning (611/91) ett nytt 3 mom.
som följer:

9 §
(*Utesl.*)

14 §
(Såsom i regeringens proposition)

Ikraftträdelsestadgandet
Denna lag träder i kraft den 1 september 1992
och tillämpas till och med den 31 december 1992.
(*Utesl.*)

Helsingfors den 16 juni 1992

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Skinnari, vice ordföranden Taina, medlemmarna Ala-Harja, U. Anttila, Antvuori, Hiltunen, Hurskainen, Kauppinen, Kemppainen,

Kuittinen, Nordman, Perho-Santala, Puisto och Stenius-Kaukonen samt suppleanterna P. Lepänen och Vehkaoja.

Reservation

Regeringen verkar ha gått in för en rätt enögd linje, nämligen att inbesparingarna skall åstadkommas inom socialväsendet och undervisningsväsendet. Typiskt för denna politik är att nedskärningarna om och om igen inriktas på utkomstskyddet för arbetslösa och sjukförsäkringsförmånerna. Regeringen skjuter över ansvaret för nedskärningarna i välfärdsservicen på kommunerna genom att försämra kommunernas verksamhetsbetingelser genom nya belastningar i form av avgifter för kommunerna, bland annat överförs vissa statliga avgifter på kommunerna. Ett exempel på detta är att kommunernas andel i folkpensionens tilläggsdel hela tiden stiger.

På sitt propagandistiska sätt anser sig regeringen i rättvisans namn om och om igen kunna skära ned de sociala förmånerna som intjänas genom arbete. Dessa förmåner finansieras nästan helt och hållet av arbetsgivarna genom löntagaravgifter eller lönerelaterade avgifter. Bara i ett fåtal fall står staten för ungefär så mycket som motsvarar det lägsta beloppet som vem som helst kan komma i åtnjutande av oavsett om de betalar avgifterna eller inte. Den förtjänstbundna delen av de sociala förmånerna har skapats som en buffert för oförutsedda inkomstbortfall.

På så sätt kan de som kämpar med bostadslån med skyhöga räntor undvika att bli ständigt beroende av att få utkomststöd. Därigenom tryggas också en viss efterfrågan på marknaden.

Regeringen verkar ha ställt som mål att sjuka, arbetslösa, barnfamiljer och småföretagare skall få det sämre ställt. Samtidigt stöder staten bankerna med penningbelopp som är ungefär lika stora som ökningen i utlandsskulderna. Ekonomiskt sett riktas nedskärningarna på fel mål och förstärker därigenom lågkonjunkturen.

Det andra lagförslaget bör godkännas på de grunder som nämns i regeringens proposition. Lagförslaget är behövligt och ändamålsenligt med tanke på statsekonomi och även i övrigt.

Av de orsaker som framgår ovan kan vi inte godkänna de föreslagna försämringarna i medborgarnas situation som går under namnet statsekonomiska inbesparingar, utan föreslår

att det andra lagförslaget skall godkännas och

att det första och det tredje lagförslaget skall förkastas.

Helsingfors den 16 juni 1992

Jouko Skinnari
Pekka Leppänen

Marjatta Stenius-Kaukonen
Marjatta Vehkaoja

Virpa Puisto
Ulla Anttila

RIKSDAGENS
GRUNDLAGSUTSKOTT

Helsingfors
den 9 juni 1992
Utlåtande nr 12

Till Social- och hälsovårdsutskottet

När riksdagen den 8 juni 1992 remitterade regeringens proposition nr 85 med förslag till lagar om temporär ändring av sjukförsäkringslagen samt av lagar som har samband med den till social- och hälsovårdsutskottet för beredning bestämde den samtidigt att grundlagsutskottet skall avge utlåtande i saken till social- och hälsovårdsutskottet.

Utskottet har hört yngre regeringssekreteraren Pekka Humalto vid social- och hälsovårdsministeriet, lagstiftningsdirektören Matti Niemivuo och lagstiftningsrådet Heikki Karapuu vid justitieministeriet, professorn Mikael Hidén och professorn Antero Jyränki.

Grundlagsutskottet har behandlat saken ur statsförfattningsrättslig synvinkel och anför vördsamt följande.

Regeringens proposition

Regeringen föreslår att stadgandena om grunderna för beräkning av dagpenning enligt sjukförsäkringen och rehabiliteringspenning skall ändas. Också de försäkrades självriskandel av läkemedelskostnaderna föreslås bli höjd. Vidare föreslås vissa ändringar i grunderna för beräkning av läkemedelsersättningar.

Propositionen hänger samman med den andra tilläggsbudgetpropositionen för i år. Lagarna avses bli tillämplade från och med den 1 september 1992 till årets slut.

Enligt motiveringen till lagstiftningsordningen är de föreslagna lagarna sparlagar som avses i 66 a § 1 mom. riksdagsordningen och som inte försvagar det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet. Eftersom ärendet lämnar rum för tolkning anser regeringen dock att det är önskvärt att utlåtande av grundlagsutskottet inhämtas.

Utskottets ställningstaganden

I början av mars 1992 trädde en till riksdagsordningen temporärt fogad 66 a § i kraft. Enligt paragrafens 1 mom. kan ett förslag till en lag som gäller inbesparing av statens utgifter inte lämnas vilande, om lagen skall gälla högst ett finansår och den inte innehåller andra stadganden som gäller minskning av eller uppskov med utgifter eller verkställighet därav. Enligt 3 mom. gäller förbudet mot att lämna ett lagförslag vilande inte ett förslag som försvagar det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet.

Propositionen befattar sig inte med minimidagpenningen enligt sjukförsäkringen. Där emot föreslår regeringen att stadgandet om hur dagpenning räknas ut skall förenklas i tekniskt hänseende. Samtidigt minskas den inkomstbundna dagpenningen, som är större än minimidagpenningen, genom att den procent enligt vilken dagpenningen bestäms sänks. Villkoren för dagpenning enligt sjukförsäkringen och rehabiliteringspenning skärps i sin tur genom att självrisktiden förlängs med två dagar så att den blir nio dagar. Vidare ändras stadgandena om ersättning för läkemedelskostnader bl.a. så att sjukförsäkringsersättningen inte längre skall gälla s.k. handköpsläkemedel.

Ändringen av stadgandena om uträkning av dagpenning enligt sjukförsäkringen och höjningen av de försäkrades självriskandel av läkemedelskostnaderna betyder en inbesparing om ungefär 230 miljoner mark för sjukförsäkringen 1992. Det första och det tredje lagförslaget är således sparlagar som avses i 66 a § 1 mom. riksdagsordningen. Det andra lagförslaget medför i sin tur att sjukförsäkringens utgifter minskar med totalt 29 miljoner mark,

vilket gör att också den är en sparlag av samma typ.

Begreppet det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet i 66 a § 3 mom. riksdagsordningen skall förstås med utgångspunkt i den förteckning som ingår i regeringens proposition nr 321/1990 rd om denna fråga och grundlagsutskottets tillägg till förteckningen enligt betänkande nr 16/1990 rd. Av förmånerna i sjukförsäkringslagen omfattar det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet sjukdagpenningen och den lägsta moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen samt rehabiliteringspenningen enligt lagen om rehabiliteringspenning till minimibelopp. Däremot var avsikten att lämna t.ex. ersättningar för läkemedelskostnader utanför begreppet grundläggande utkomstskydd. Således bör 19 § i det första lagförslaget och 9 § i det tredje lagförslaget i regeringens proposition bedömas med tanke på 66 a § 3 mom. riksdagsordningen.

Skedena i samband med stiftandet av 66 a § riksdagsordningen antyder att dess 3 mom. avses ge vissa förmåner institutionellt skydd genom möjligheten att lämna ett lagförslag vilande. I detta sammanhang hänvisar utskottet till att det vid behandlingen av det aktuella lagförslaget, som skall bedömas utgående från 66 a § riksdagsordningen, har hållit fast vid detta syfte i 66 a § och att det inte har uppmärksammat de

synpunkter som tas upp i betänkande nr 7/1992 rd om regeringens proposition nr 234/1991 rd med förslag till lag om ändring av riksdagsordningen.

Med beaktande av att ovan nämnda stadganden i det första och det tredje lagförslaget skärper villkoren för erhållande av sjukdagpenning samt rehabiliteringspenning till minimibelopp, innebär lagarna att det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet försvagas på det sätt som avses i 66 a § 3 mom. riksdagsordningen. Därför kan lagförslagen lämnas vilande i enlighet med 66 a § 3 mom. riksdagsordningen.

Med stöd av det ovan sagda anför grundlagsutskottet vördsamt

att det första och det tredje lagförslaget kan behandlas i den ordning som föreskrivs i 66 § riksdagsordningen och att de med hänsyn till vad som stadgas i 66 a § riksdagsordningen kan lämnas vilande samt

att det andra lagförslaget kan behandlas i den ordning som föreskrivs i 66 § men att det med beaktande av vad som stadgas i 66 a § riksdagsordningen inte kan lämnas vilande.

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Zyskowitz samt medlemmarna Jätteenmäki, Kaarilahti, Koskinen, Laine, J. Leppänen,

Moilanen, Nikula, Varpasuo, Vistbacka, Vähänäkki och Väistö.

